

STRAATSBURG: de favoriete speeltuin van gefortuneerde ngo's

FILIP MICHIELS

De Raad van Europa? Geen haan die ernaar kraait, geen politicus die er echt van wakker ligt. Toch zijn tal van ngo's er kind aan huis, en sparen ze moeite noch kosten om resoluties én politici te beïnvloeden. Het ultieme doelwit is daarbij vaak niet eens de raad zelf, maar wel het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Een verhaal over sekstapes, kaviaar en Russische roebels in Straatsburg.

Het Palais de L'Europe in Straatsburg, dat al 45 jaar onderdak biedt aan de Raad van Europa, ligt letterlijk en figuurlijk in de schaduw van het Europees Parlement. Zeker onder een miezerig wolkendek oogt het gebouw enigszins bouwvallig en afgeleefd, iets wat eigenlijk ook kan gezegd worden van de werking van die Raad van Europa (RVE) zelf. Al zullen de 612 parlementairen die er de parlementaire assemblee bevolken en viermaal per jaar vanuit alle windstreken van Europa naar Straatsburg afzakken, dat uiteraard in alle toonaarden ontkennen. Zij buigen zich daar telkens een week lang over allerlei thema's en resoluties, gaande van het elementaire respect voor de mensenrechten over ambitieuze projecten op vlak van cultuur of onderwijs tot initiatieven rond de rechten van minderheden.

'De RVE zet zichzelf graag in de etalage als een voorloper, vooral op vlak van allerlei zogenaamde

mensenrechtinitiatieven. Zo heb ik daar de allereerste keer de term "klimaatvluchteling" horen vallen', vertelt Bob De Brabandere. Hij zetelt voor Vlaams Belang al enkele jaren in de parlementaire assemblee. 'Op zich is er met die aandacht voor de mensenrechten uiteraard ook niets mis, denk maar aan de veroordeling van ons land omwille van de leefomstandigheden in de Belgische gevangenissen. Maar heel vaak speelt er dus wel een uitdrukkelijk linkse agenda. Daarbij wijkt de RVE intussen vaak zo ver af van de oorspronkelijke missie dat de eigen bestaansredenen stilaan ondergesneeuwd zijn geraakt.'

De instelling beschikt over weinig of geen rechtstreekse politieke macht, maar de moties en resoluties die er gestemd worden, moeten in theorie achteraf zo goed mogelijk worden uitgevoerd door de lidstaten. Soft law dus, en mede daardoor gaat er van de RVE en van de organen die ermee verbonden zijn wel een relatief groot moreel gezag uit

Adelbrieven

Dat alles is ook heel wat ngo's niet ontgaan. Niet toevallig ontpopt Straatsburg zich dan ook almaar meer tot hun favoriete werkterrein: ze zien in de RVE een uitgelezen instrument om aan lobbying en politieke beïnvloeding te doen. Hoe vooral een aantal financieel zeer slagkrachtige ngo's daarbij te werk gaan - en hoe ver hun invloed soms reikt - werd begin 2020 overtuigend aangetoond in een behoorlijk vernietigend rapport van het European Centre for Law and Justice (ECLJ). Ironisch genoeg zelf ook een ngo, met een duidelijk conservatief-christelijke agenda.

Het ECLJ vlooid uit dat minstens 22 van de 100 permanente rechters die tussen 2009 en 2019 in het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (zie kaderstuk) zetelden een professioneel verleden

hadden bij zeven verschillende ngo's. Die op hun beurt stuk voor stuk ook zeer actief lobbyen bij het hof. Twaalf onder hen konden gelinkt worden aan de Open Society Foundations, de stichting van de Amerikaans-Hongaarse zakenman en filantroop George Soros. Vijf andere rechters waren ooit verbonden aan verschillende Helsinki-comités - een internationale mensenrechtenorganisatie - en drie hadden nauwe banden met Amnesty International. Volgens het onderzoeksrapport waren de geciteerde ngo's sinds 2009 betrokken bij minstens 185 rechtszaken voor het EHRM. In amper 12 dossiers hadden EHRM-rechters zichzelf spontaan teruggetrokken uit de zaak, omdat ze een link hadden met een ngo die betrokken partij was.

“ Ngo's zien in de Raad van Europa een uitgelezen instrument om aan lobbying en politieke beïnvloeding te doen ”

Op zich is het natuurlijk niet zo vreemd dat juristen die jarenlang voor een bepaalde ngo werken ooit op de radar komen voor een benoeming als rechter bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Ze hebben een zekere expertise opgebouwd en staan doorgaans ook behoorlijk los van de politiek in eigen land. Met andere woorden: ze beschikken vaak over de nodige adelbrieven om door hun regering te worden voorgedragen als 'onafhankelijk rechter'. In eerste instantie komt het immers de nationale regeringen toe om 'hun' rechters voor het EHRM voor te dragen. Daarna is het aan de de parlementaire assemblee van de Raad van Europa om zich daarover uit te spreken. 'Het probleem is natuurlijk dat je, als pakweg Belgisch

DE RAAD VAN EUROPA: WEINIG MACHT, VEEL WEERKLANK

Weinigen beseffen het, maar de Raad van Europa is géén EU-instelling. Met 46 lidstaten telt de organisatie ook een pak meer leden dan de Europese Unie. De instelling werd ooit opgericht als als mensenrechtenwaakhond en als orgaan ter bevordering van de democratie en de rechtsstaat. Tegelijk heeft de RVE ook een belangrijke vinger in de pap bij de benoeming van de rechters van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM).

Zij worden, op voordracht van de 46 lidstaten, door de parlementaire assemblee benoemd voor een periode van negen jaar. Via die benoemingen heeft die assemblee onrechtstreeks dus ook een stevige impact op de uitspraken van het EHRM, die internationaal vaak heel wat weerklank hebben. Herinner u bijvoorbeeld de talloze veroordelingen die ons land al opliep omdat het de rechten van gedetineerden niet zou respecteren, of omdat de rechten van asielzoekers geschonden zouden worden. Vorig haalde datzelfde EHRM nog de wereldpers toen het een eerste 'asielvlucht' vanuit het VK naar Rwanda op het allerlaatste moment tegenhield.

politicus binnen de RVE-assembly, vaak niet echt een goed zicht hebt op de volledige achtergrond van kandidaat-rechters die door andere lidstaten worden voorgedragen, licht Bob De Brabandere toe. 'Bij die stemmingen is vaak niet eens de helft van alle parlementairen aanwezig. Wil je zo'n stemming beïnvloeden, dan komt het er dus op aan om voldoende gelijkgezinden op te trommelen, waarna bepaalde rechters dan toch relatief vlot verkozen raken.'

Miljoenen euro's

Het ECLJ-rapport legde ook de vinger op een ander pijnpunt: een aantal ngo's zou actief initiatieven meefinancieren die door de Raad van Europa worden georganiseerd of minstens mee ondersteund. Via een fonds dat specifiek werd opgericht om zowel publieke als privé-financiers aan te trekken. Het grootste deel van het werkingsbudget van de Raad van Europa – onder meer om de lonen en het onderhoud van de gebouwen mee te betalen – is dan wel afkomstig van de lidstaten zelf, heel wat losse projecten worden gefinancierd uit dat weinig transparante fonds. Onder meer de Open Society Foundations ontpopte zich tot één van de grootste geldschieters ervan.

We ontmoeten Grégor Puppincq, directeur van het European Centre for Law and Justice en hoofdauter van het kritische rapport, in Straatsburg. Daar houdt hij, samen met een handvol medewerkers, al ruim twintig jaar kantoor in een statig pand op een boogschuit van het oude stadscentrum. 'Binnenkort brengen we een geactualiseerde versie uit van ons rapport, waarin we ook nieuwe feiten aan het licht zullen brengen', belooft hij. 'Toch heeft

ons eerste rapport intussen ook al een en ander veranderd. Zo hadden op 1 januari 2020 zomaar eventjes 13 van de 47 rechters formele banden met een ngo. Vandaag zijn dat er "maar" negen meer. En in juni 2021 keurde het EHRM ook een nieuwe ethische code goed, waarin de vereisten op vlak van onpartijdigheid en ongebondenheid voor de rechters werden aangescherpt.'

Volgens Puppincq werd, deels dankzij het eerste rapport, in het voorjaar van 2021 onder meer de benoeming van de nieuwe Belgische kandidaat-rechter Maité De Rue tegengehouden. Die was toen al enkele jaren als juriste voor het Open Society Justice Initiative aan de slag, een andere ngo uit de Soros-stal. Eerder werkte ze onder meer ook op het kabinet van Laurette Onkelinx (PS). 'De linkse politici die deel uitmaken van de parlementaire assembly laten zich in hun politieke keuzes en statements nog altijd sterk beïnvloeden door tal van ngo's die hier in Straatsburg het gebouw van de Raad van Europa platlopen', stelt Puppincq. 'Maar we merken ook dat er ter rechterzijde een grotere alertheid is ontstaan rond de invloed van een aantal zeer kapitaalkrachtige ngo's of privé-stichtingen. Niet zelden beschikken die ook over veel meer middelen dan grote internationale instellingen. Denk maar aan de bijzonder invloedrijke Ford Foundation, de Bill & Melinda Gates Foundation of Open Society Foundations. Zij financieren overigens ook sommige VN-initiatieven.'

Ruime bevoegdheid

Volgens Puppincq worden het internationale mensenrechtensysteem en allerlei internationale organisaties almaar meer gefinancierd vanuit de

▲ Lyudmyla Kozlovska & Guy Verhofstadt
foto © The Times

privésector, wat in praktijk doorgaans ook neerkomt op beïnvloeding. Onder meer ook via inmenging in allerlei benoemingsprocedures. Onder meer ngo's beschouwen internationale mensenrechteninstellingen als strategische plaatsen vanwege hun invloed en macht over staten.

'Ik heb zelf ook al vaak gemerkt dat vertegenwoordigers van bepaalde ngo's hier in het gebouw van de Raad van Europa op plaatsen rondhangen waar ze helemaal niet mogen komen', bevestigt Bob De Brabandere. 'Sommigen bakken het zelfs zo bruin dat ze openlijk commissiezittingen bijwonen. Waar na we de beveiliging moeten bellen om hen naar buiten te leiden. Maar sowieso wordt hen nooit de toegang tot het gebouw ontzegd. Het enige wat we dan kunnen doen is een interne klachtenbrief doorsturen naar de voorzitter van de assembly, waar dan niets mee gebeurt.' We contacteerden de huidige secretaris-generaal van de Raad van Europa, Marija Buric, ook voor een interview, maar die wilde daar liever niet op ingaan.

Ngo's die de rechtspraak van het EHRM willen beïnvloeden, doen dat vaak via zogenaamde 'interventies van derden'. Bij deze procedures legt een particulier of een rechtspersoon het hof elementen ter beoordeling voor over een zaak waar hijzelf geen partij is in de oorspronkelijke procedure. De auteur van deze 'derde interventie' wordt dan ook betrokken in de zaak, terwijl de de neutraliteit van een ngo in deze uiteraard lang niet altijd gegarandeerd is. Puppincq: 'Het EHRM moet vaak oordelen over complexe en belangrijke vraagstukken met grote maatschappelijke gevolgen, en wordt dan boven de nationale wetgevende autoriteiten geplaatst. Ngo's die tussenkomen in een bepaalde zaak krijgen dan de rol van deskundige of van bemiddelende instantie, maar dit is uiteraard ook een veelbeproefde lobby-strategie. Omwille van de beknoptheid van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens – hooguit een twintigtal artikelen die rechten en vrijheden garanderen - beschikken de Straatsburgse rechters ook over een ruime discretionaire bevoegdheid, vergeleken met die van de nationale rechters.'

Spiedprocedure op vrijdagavond

Een treffende illustratie hiervan was de beslissing die het EHRM vorig jaar nam over het Britse asielbeleid. Enkele mensenrechtenorganisaties hadden zich toen verzet tegen het voornemen van de Britse regering om asielzoekers die illegaal het Verenigd Koninkrijk waren binnengekomen naar Rwanda over te brengen voor de behandeling van hun asielaanvraag. Het ging om een spoedprocedure op een vrijdagavond, waarbij één rechter zich over de zaak moest uitspreken. Hij oordeelde toen dat het vliegtuig met een handvol asielzoekers, dat al vertrekken klaar stond, niet mocht vertrekken. Eind vorig jaar oordeelde het Britse Hooggerechtshof dat de Britse regering wél kon doorzetten met dat plan. Je kan je daarbij uiteraard afvragen waarom het haast altijd eerder linksgeoriënteerde ngo's zijn die de uitspraken van het EHRM trachten te beïnvloeden. Wordt er vanuit de rechterzijde dan niet net even

zwaar gelobbyd? Links heeft immers niet bepaald het patent op lobbying of politieke beïnvloeding.

'Ik kan alleen maar vaststellen dat het vooral linkse ngo's zijn die wakker liggen van de mensenrechten en die graag de wereld willen veranderen', repliceert Puppincq. 'En ik vermoed dat net het ontstaan én de grote invloed van een aantal internationale instellingen – een soort van supranationale regering, zeg maar – ook mee aan de oorsprong ligt van de oprichting van enkele grote, internationale ngo's. Ook wijzelf zijn overigens opgericht omdat we het EHRM wilden beïnvloeden. Het is natuurlijk best ironisch dat wij als ngo nu de impact van andere ngo's aanklagen, maar we zijn van oordeel dat een instelling die veel macht heeft ook nood heeft aan meer controle. Natuurlijk hebben ook wij een politieke agenda, maar we vragen dan ook dat men ons rapport zeer feitelijk beoordeelt. Na de publicatie daarvan zijn er tal van

“ Ik kan alleen maar vaststellen dat het vooral linkse ngo's zijn die wakker liggen van de mensenrechten en die graag de wereld willen veranderen

— Grégor Puppincq ”

persartikelen verschenen en waren er ook vragen van RVE-parlementsleden, maar opmerkelijk genoeg heeft het EHRM zelf nooit officieel willen reageren.'

Open Dialogue Foundation

Een van de ngo's die de voorbije jaren en maanden steeds sterker in de kijker liep binnen de Raad van Europa is de van oorsprong Poolse Open Dialogue Foundation (ODF). Die ngo werd in 2009 opgericht door Lyudmyla Kozlovska en beschikt intussen over kantoren in Brussel en Warschau. De financiële middelen daarvoor brachten zij en haar broer bij elkaar, heet het officieel. Zij is tot vandaag ook directeur, terwijl haar echtgenoot Bartosz Kramek als voorzitter van de raad van bestuur fungeert. Beiden zijn niet bepaald een onbesproken blad, maar genieten om enigszins mysterieuze reden wel de steun van een aantal Europese politieke zwaargewichten, waaronder ook Guy Verhofstadt. Maar daarover later meer.

Kramek riep in 2017 op zijn Facebookpagina op tot verzet en burgerlijke ongehoorzaamheid tegen de conservatieve Poolse regering. Een oproep die hem prompt op een grotere belangstelling van de Poolse veiligheidsdiensten kwam te staan. Toch is zijn levensverhaal maar flauwe kost in vergelijking met dat van zijn echtgenote, waar je moeiteloos een spannende spionageroman over kan neerpennen. Kozlovska werd geboren in de Oekraïense havenstad Sebastopol, op de Krim, en gaat er prat op dat ze actief betrokken was bij de Oranje-revolutie en

▲ Grégor Puppincq
foto © Wikimedia Commons

de Maidan-protesten in 2014. In Polen wordt dat verhaal – en niet alleen dat - resoluut naar het rijk der fabeltjes verwezen. Intussen beschikt ze overigens over een Russisch paspoort, en in oktober 2018 meldde Radio Poland zelfs dat ze in Oekraïne van samenzwering en hoogverraad werd beschuldigd, onder meer omdat ze een Russische agente zou zijn.

Volgens de eigen website focuste ODF zich aanvankelijk vooral op de rechtsstaat in het post-Sovjet-gebied: Kazachstan, Rusland, Oekraïne en Moldavië. Sinds 2017 werd dit aandachtsgebied uitgebreid naar Polen en andere EU-lidstaten. 'Vanwege de snel verslechterende situatie door het oprukkende populisme daar', lezen we op de site. ODF gaat er prat op diepgaande analyses te maken en die vervolgens te verspreiden onder EU-instellingen, maar ook bij de Raad van Europa, de VN, buitenlandse ministeries en de media. In dat kader – en nu wordt het pas écht interessant – pleitte de ngo ook al meermaals voor de hervorming van Interpol en van het Schengen Informatie Systeem (SIS). Die zouden door autoritaire regimes in Europa immers misbruikt worden om hun tegenstanders te vervolgen. Toeval of niet, Kozlovskaja zelf was ook al het slachtoffer van dat soort 'misbruik'.

In 2018 zette Polen haar op de zogenaamde rode Schengen-lijst, waardoor ze de Schengen-zone niet meer binnen mocht. Dit besluit werd genomen op basis van een beoordeling door de Poolse veiligheidsdiensten. Daarbij hielden die volgens Poolse media ook rekening met de financieringsbronnen van de Open Dialogue Foundation. Er zouden namelijk sterke aanwijzingen zijn dat de ngo onder meer vanuit Rusland gefinancierd werd, om het politieke klimaat in een aantal Europese landen te destabiliseren. Kozlovskaja en haar echtgenoot zouden in Polen ook verdacht worden van witwassen.

Vele talenten

De Schengen-ban voor de oprichtster en directeur van Open Dialogue Foundation was evenwel niet naar de zin van onder meer Tiny Kox, een radical-linkse Nederlands politicus (SP) die al 15 jaar deel uitmaakt van de parlementaire assemblee van de Raad van Europa. Sinds 2022 is hij daar overigens ook voorzitter van. Toeval of niet: eind vorig jaar raakte de Nederlandse politicus zelf zwaar in opspraak nadat er documenten opdoken die hem aan het Kremlin linkten. Ook dichterbij huis bleven de vele talenten en de charme van Kozlovskaja blijkbaar niet onopgemerkt. Liberaal boegbeeld Guy Verhofstadt – die zelf nochtans in het Europees parlement zetelt - plaatste op 26 september 2018 een foto op Facebook waarop hij trots met haar poseert en haar een 'echte voorvechter van een open en tolerant Europa' noemt.

Onder meer Kox, Verhofstadt en de Duitse SPD-politicus Frank Schwabe – ook voorzitter van de socialistische fractie in de RVE - liepen zich in die periode het vuur uit de sloffen om voor Kozlovskaja een Frans visum voor vijf dagen te versieren, zodat ze in Straatsburg kon komen spreken voor de Raad van Europa. Guy Verhofstadt en het Neder-

landse europarlementslid Sophie in 't Veld schreven toen ook een brief aan Frans Timmermans, de vice-voorzitter van de Europese Commissie. Daarin drukten ze hun ongenoegen en bezorgdheid uit over het feit dat Kozlovskaja door Polen op de rode Schengen-lijst was gezet.

Tijdens haar toespraken had Kozlovskaja het toen onder meer over de precare situatie van de mensenrechtenverdedigers in Polen, waarbij ze niet naliet haar eigen situatie én de verderfelijke rol die de conservatieve Poolse regering daarin speelde uitgebreid in de verf te zetten. Eind september 2018 kreeg Kozlovskaja ook een inreisvisum voor ons land. Op uitnodiging van de liberalen en groenen zakte ze toen af naar het Europees Parlement in Brussel. Blijkbaar was ze een bijzonder inspirerend spreker, want eerder die maand had ze in Berlijn ook al deelgenomen aan een hoorzitting in het Duitse parlement onder de titel 'Mensenrechten in gevaar - Ontmanteling van de rechtsstaat in Polen en Hongarije'. In maart 2019 kreeg Kozlovskaja een vijfjarig visum voor ons land waardoor ze opnieuw ongehinderd in en uit de Schengen-zone kan reizen. Een kleine online-speurtocht leert ons dat ze de voorbije jaren zelfs al met de Franse president Macron aan tafel zat.

Rik Daems

Lobbywerk is uiteraard niet verboden, maar in het geval van Kozlovskaja rijzen er toch ernstige vragen. Zo bevestigde een bron binnen de Raad van Europa ons dat ze tijdens vergaderingen van de parlementaire assemblee regelmatig opduikt op plaatsen waartoe ze geen toegang heeft. Tot zelfs in het café voor de parlementariërs. Ze zou actief de hand boven het hoofd worden gehouden door leden van de socialistische delegatie in die assemblee, en via hen ook aan toegangspasjes komen. Met als dekmantel, uiteraard, haar activiteiten voor een zogenaamde burgerrechtenorganisatie die het werk van de Raad van Europa moet controleren.

Op 12 februari 2021 ontving onze landgenoot Rik Daems (Open Vld) – die op dat moment nog voorzitter was van de parlementaire assemblee van de Raad van Europa – een brief van de conservatieve fractie binnen die assemblee. Daarin werd ook hem gewezen op het feit dat ODF-leden zich blijkbaar regelmatig toegang konden verschaffen tot allerlei ruimtes waartoe ze in principe geen toegang hadden. Onder meer tot de vijfde verdieping van het Palais de l'Europe, waar alle nationale delegaties kantoor houden. Sterker nog, ODF maakte er op Twitter ook geen geheim van dat het haast in realtime info doorgespeeld kreeg van enkele Poolse RVE-parlementairen.

Zo werd de ngo onder meer ook geïnformeerd over wat er besproken was tijdens een zogenaamde classified session. Een geheime zitting dus. In datzelfde twitterbericht bedankte ODF ook uitdrukkelijk een aantal leden van de assemblee voor de steun die ze hadden verleend aan een aantal ODF-amendementen bij een resolutie over het gebrek aan onafhankelijkheid bij de Poolse rechters. Een

openlijke en verregaande inmenging in de werking en besluitvorming van een politiek orgaan dus. In een reactie laat Rik Daems weten dat de aangehaalde beschuldigingen grondig onderzocht en besproken werden, onder meer in een vergadering met hemzelf en de secretaris-generaal van de RVE. 'Voor zover mij bekend, heeft de toenmalige secretaris-generaal wel degelijk maatregelen getroffen toen', klinkt het. 'Het is overigens onjuist dat zomaar eerder wie zich toegang kan verschaffen. Je hebt daarvoor een badge nodig, en die is onderworpen aan strikte regels.'

Kazachstan

Hamvraag is natuurlijk waarom een aantal prominente Europese politici – waaronder dus ook Guy Verhofstadt - zich zo nadrukkelijk voor de kar laten spannen van Kozlovskaja, en dus indirect ook haar ngo. Niet in het minst omdat de Open Dialogue Foundation in nog wel meer onwelriekende affaires wordt genoemd. Wie even wat dieper in de ODF-website duikt, kan er bijvoorbeeld niet omheen dat ook de situatie in Kazachstan de ngo wel zéér nauw aan het hart ligt.

Sinds 2010 bracht de organisatie zomaar eventjes 240 persberichten uit om het gebrek aan respect voor de mensenrechten in dat Aziatische land aan te klagen. Terwijl Kazachstan nochtans géén lid is van de Raad van Europa, al heeft het land er wel een soort van permanente vertegenwoordiging. Een naam die in die persberichten en steunbetui-

gingen opvallend vaak opduikt, is die van de Kazachse oligarch en politicus Mukhtar Ablyazov. Hij richtte in een ver verleden de bekende Astana-holding op en was eind jaren '90 ook een tijdlang minister in zijn geboorteland, waarna hij ook een eigen politieke partij oprichtte. Later werd hij er voorzitter én grootste aandeelhouder van de BTA-bank, die in 2009 failliet verklaard werd. Toeval of

“ Kozlovskaja en haar broer zijn niet bepaald een onbesproken blad, maar genieten wel de steun van een aantal Europese politieke zwaargewichten, waaronder ook Guy Verhofstadt ”

niet, ook het jaar waarin ODF het levenslicht zag. Ablyazov nam het hazepad naar Londen, nadat hij in Kazachstan beschuldigd werd van fraude en verduistering van ruim 7 miljard euro en later zelfs van moord op zijn voormalige zakenpartner bij de bank. Hij beweerde om politieke redenen vervolgd te worden door het Kazachse regime en kreeg asiel in Londen. Later werd de grond hem ook daar te heet onder de voeten. Hij was in Engeland intussen tot 22 maanden cel veroordeeld wegens fraude, en vluchtte naar Frankrijk.

REACTIE ODF: “BESCHULDIGINGEN VOORNAMELIJK GEBASEERD OP LASTERCAMPAGNE VANUIT KAZACHSTAN OF POLEN”

In een uitvoerig antwoord op een aantal vragen die we ODF voorlegden, reageert woordvoerder Martin Mycielski behoorlijk gepikeerd. Volgens Mycielski mag ODF dan wel opgericht zijn in Polen, de NGO zou zich al van bij het begin sterk gefocust hebben op de mensenrechtensituatie in Oekraïne en Centraal-Azië, onder meer Kazachstan dus. Volgens de woordvoerder haalt ODF 90 procent van zijn inkomsten uit donaties en subsidies, en zou er alleen al sinds de start van het conflict in Oekraïne zeven miljoen euro zijn opgehaald om de activiteiten daar te ondersteunen. De beschuldigingen van de Poolse veilig-

heidsdiensten aan het adres van hun directeur Lyudmyla Kozlovskaja, slaan volgens hem nergens op. "Informatie van de Poolse veiligheidsdiensten ernstig nemen, suggereert dat u weinig kennis heeft van de politieke situatie in Polen," klinkt het. "ODF heeft al verschillende rechtszaken tegen de Poolse regering genomen waarin Russische connecties werden gesuggereerd. Bovendien besliste de hoogste administratieve rechtbank in Polen eind vorig jaar dat de beslissing van de Poolse veiligheidsdiensten om mevrouw Kozlovskaja de toegang tot Polen te ontzeggen niet gerechtvaardigd was."

Volgens de ODF-woordvoerder is er ook geen enkele band tussen Kozlovskaja en de Kazachse oligarch en opposant Ablyazov. "Minstens die bewering stemt niet overeen met filmpjes en foto's waarop de Doorbraak-redactie de hand kon leggen, en die zwart op wit lijken aan te tonen dat er wel degelijk een stevige band bestaat tussen beiden. Op de vraag hoe het mogelijk is dat ODF-leden toegang kregen tot ruimtes in de gebouwen van de Raad van Europa waar ze in principe niet horen te zijn, klinkt het dat ook andere 'gasten' van parlementsleden of lobbyisten daar soms toe gang toe krijgen.

Daar werd zijn asielaanvraag eerst afgewezen en belandde hij bijna drie jaar achter de tralies. In 2020 kreeg hij dan toch asiel, maar dat werd eind vorig jaar opnieuw ingetrokken. Ablyazov richtte ook Democratic Choice of Kazakhstan op, een oppositiebeweging tegen de toenmalige president Nursultan Nazarbayev. Volgens ODF waren de rechtszaken tegen hem dan ook 'politiek gemotiveerd'. In 2016 verspreidde de ngo zelfs een persbericht met 'breaking good news', waarin wordt aangekondigd dat Frankrijk weigerde om Ablyazov uit te leveren aan Rusland of Oekraïne. Ondanks het feit dat Ablyazov intussen in tal van landen werd gezocht, slaagde ODF er in juli 2017 ook in een internationaal aanhoudingsmandaat van Interpol tegen hem te laten intrekken.

Overtuigende troeven

En dus rijst opnieuw de vraag: hoe is het mogelijk dat een aantal prominente Europese politici én een grote internationale instelling zoals de Raad van Europa er blijkbaar geen graten in zien zich nauw in te laten met een ngo van wie de activiteiten duidelijk veel verder reiken dan traditioneel lobbywerk? Zeker wanneer die ngo er ook nog eens heel nauwe banden op na blijkt te houden met een Kazach met een wel héél dubieuze reputatie. En nog: waarom steunt diezelfde ngo zo nadrukkelijk een veroordeelde Kazachse crimineel? Een deel van dat antwoord vinden we wellicht in de krochten van het internet terug. Daar circuleert namelijk een filmpje waaruit overduidelijk blijkt dat Lyudmyla Kozlovskaja ook over andere overtuigende troeven beschikt. Troeven waarvan ze blijkbaar niet enkel haar echtgenoot maar ook Mukhtar Ablyazov graag laat meegenieten. Geen menselijke zwakheid is lobbyisten vreemd, maar wellicht moet de de link tussen Open Dialogue Foundation en een duistere Kazachse oligarch toch eerder op bankrekeningen dan in vleselijke genoegens gezocht worden.

Tijdens een vergadering van de commissie financiële misdrijven in het Europees parlement verklaarde het Franse europarlementslid Nicolas Bay in 2019 al dat er almaar meer vragen waren gerezen over de financiering van de activiteiten van ODF. Hij suggereerde daarbij dat Mukhtar Ablyazov de sleutelfiguur zou zijn achter de ngo, en riep op tot een parlementair onderzoek naar de activiteiten van de organisatie. Ook andere europarlementsliden bleken toen vragen te hebben over de financiering van ODF en de correcte registratie van lobbyactiviteiten in het openbare register. In april 2019 publiceerde de Britse krant The Sunday Times al een behoorlijk vernietigend artikel, waarbij ODF gelinkt werd aan witwaspraktijken die verband zouden houden met de illegale winsten van Ablyazov. Een bedrijf van Kozlovskaja's echtgenoot werd daarin genoemd als begunstigde. ODF linkt die beschuldigingen dan weer aan een beschuldigingsoperatie van de Poolse regering, waartegen ze zelf al jarenlang in de aanval trekt.

Tegelijk moeten we ook niet naïef zijn over de Raad van Europa zelf, en over de motieven die daar soms spelen. In 2017 al concludeerde een

extern onderzoek dat er 'zeer sterke indicaties waren dat minstens zeven parlementsleden binnen de RVE zich zouden hebben laten omkopen door Azerbeidzjan om besluiten en rapporten van de RVE over dat land te beïnvloeden.' Het Aziatische land zou toen zowat 30 miljoen euro veil hebben gehad om de Raad van Europa te beïnvloeden. De affaire ging de geschiedenis in als kaviaargate, maar wie een tijdje in en rond het Palais de l'Europe rondhangt, weet wel beter: zelfs met enkele doosjes exclusieve kaviaar spring je in Straatsburg niet zo heel ver.

▼ Mukhtar Ablyazov
foto © alamy

▼ Lyudmyla Kozlovskaja
foto © tv.coe.int

